

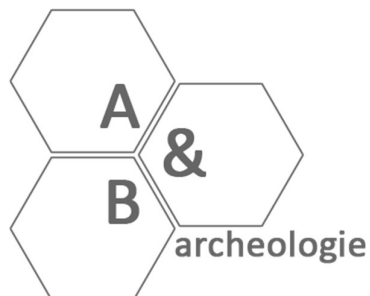
2025.039

Archeologienota As Oeleinderheide 7

Programma van Maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

12-3-2026

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen aan de Oeleinderheide 7 te As (provincie Limburg), gelegen buiten woon- of recreatiegebied, waarbij de bodemingrepen groter zijn dan 5.000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is ca. 29.444m² groot en situeert zich ten noorden van een oostelijke aftakking van de Oeleinderheide, ter hoogte van huisnummer 7. Naast de woning (ca. 175m²) zijn in het zuidelijke terreindeel een garage (ca. 143m²), loods (ca. 491m²), opritten en andere verhardingen (ca. 1.337m²) gelegen. In het noordwesten bevinden zich daarnaast drie oost-west georiënteerde kippenstallen (ca. 4.882m²), omgeven door een betonverharding (ca. 1.386m²). In het zuidwestelijke terreindeel staat een elektriciteitscabine. Het overige deel van het terrein is in gebruik als weiland. Het plangebied wordt in het noorden, oosten en westen omgeven door bosgronden. Ten zuiden situeert zich een agrarisch gebouw, omgeven door weilanden.

Het plangebied was in de 18de eeuw gelegen in een heidegebied op ca. 2km ten zuiden van de dorpskern van As en van het gehucht Oeleinde. In de 19de eeuw werd er op het terrein een bos aangeplant, dat in de 20ste eeuw opnieuw moest wijken. De eerste bebouwing verschijnt in de tweede helft van de 20ste eeuw in de vorm van een woning en stal/loods. De huidige bebouwing dateert grotendeels uit einde van de 20ste eeuw en het begin van de 21ste eeuw. Mogelijk zijn delen van het plangebied al enigszins verstoord door de voormalige en huidige bebouwing. Dit kan op basis van het bureauonderzoek alleen echter niet gestaafd worden. Het noordoostelijke en zuidwestelijke deel van het terrein bleef steeds onbebouwd. Eventuele archeologische sites zouden hier dan ook gunstig bewaard kunnen zijn.

As is gelegen op het Kempens plateau en kent een hoogte die varieert van ca. +65m TAW tot ca. +105m TAW. De laagste waarden situeren zich in de vallei van de Bosbeek, die van zuidwest naar noordoost doorheen de gemeente loopt en verder noordoostwaarts uitmondt in de Maas. De dorpskern van As ontwikkelde zich op een hogere rug ten zuiden van deze vallei. Het plangebied is eveneens gelegen op de hogere rug, op ca. 2km ten zuiden van de vallei van de Bosbeek. Op het detail van het digitaal hoogtemodel is te zien dat het maaiveldniveau van het terrein schommelt tussen ca. +84,2m TAW in het noordwesten tot ca. +85,4m TAW in het zuidoosten. Daarnaast zijn de huidige gebouwen en omliggende bosgronden duidelijk te onderscheiden als hogere zones. Bodemkundig kunnen droge zandbodems met (weinig) duidelijke ijzer en/of humus B horizont, een dunne humeuze bovengrond (<20cm) en grintbijmenging verwacht worden op het terrein.

Op archeologisch vlak zijn in de omgeving van het plangebied slechts enkele archeologische sites gekend, voornamelijk via losse vondsten of desktopstudies. Zo werd reeds lithisch materiaal uit het neolithicum aangetroffen en werd de aanwezigheid van Celtic Fields uit de late bronstijd of ijzertijd aangetoond net ten oosten van het plangebied. Deze akkercomplexen, meestal opgebouwd uit aaneengesloten akkers van ca. 40m op 40m, omgeven door wallen, dateren uit de late bronstijd of ijzertijd. Mogelijk zijn er ook ter hoogte van het plangebied resten van deze Celtic Fields aanwezig. De

omgeving van het plangebied moet dus bewoond en bewerkt geweest zijn in het neolithicum en de metaaltijden. Er rest nog een groot archeologisch kennispotentieel gezien nog maar amper gravend onderzoek plaatsvond in de omgeving. Dit potentieel betreft voornamelijk sites met grondsporen; in situ bewaring van steentijd artefactensites wordt niet verwacht op het terrein (niet in een gradiëntzone gelegen).

In eerste instantie zal de bestaande bebouwing – m.u.v. de elektriciteitscabine – gesloopt worden en worden de verhardingen verwijderd. Vervolgens worden in het noordelijke deel van het terrein vier nieuwe legkippenstallen (elk 1.256m²) gebouwd, die in het zuiden met elkaar worden verbonden door een technische gang (ca. 593m²). De stallen worden gefundeerd tot een diepte van minstens 80cm. In het noorden wordt een doorlopende mestkelder en een infiltratiezone voor hemelwater (ca. 790,7m²), beide 2,5m diep, aangelegd. Elke stal wordt daarnaast voorzien van een luchtgeleidingsbak (30m²) en tussen de stallen komen warmtewisselaars (ca. 33m²) met opvangputten (ca. 50m²) voor het spoelwater uit deze warmtewisselaars. Deze putten worden tot een diepte van 2m uitgegraven. Ten noordoosten van de nieuwe stallen komt een nieuwe mestloods (ca. 218m²) en ten zuidoosten een nieuwe eierloods (ca. 589m²). In het zuidelijke terreindeel wordt een nieuwe machineloods, werkplaats, garage en automaatwinkel (ca. 1.422m²), een nieuwe woning (ca. 176m²) en een nieuwe hobbyloods (ca. 103m²) gebouwd. Ook deze worden gefundeerd tot een diepte van minstens 80cm. Rondom de nieuwe structuren komen nieuwe verhardingen (ca. 5.720m²) met septische putten, een weegbrug, parkeerplaatsen en silo's te liggen. Het noordwestelijke terreindeel, waar de huidige stallen staan, wordt ingericht als weiland, terwijl het noordoostelijke deel ongewijzigd blijft. De ontwikkeling van het terrein zal aldus gepaard gaan met grootschalige bodemingrepen: de sloop van de huidige bebouwing, het bouwrijp maken van het terrein, de aanleg van nutsleidingen en -voorzieningen, het uitgraven van de mestkelder en de infiltratievoorziening, de funderingswerken, de aanleg van de nieuwe verhardingen, het optrekken van de nieuwe bebouwing enz. Ook het werfverkeer zal een impact hebben op de bodem. Algemeen kan uitgegaan worden van een verstoring tot een diepte van minstens 80cm onder het huidige maaiveldniveau, met plaatselijk diepere ingrepen (2m tot 2,5m), ter hoogte van de mestkelder, de infiltratievoorziening, de opvangputten, septische putten enz.

Het plangebied kent een verhoogde archeologische verwachting voor sites met grondsporen, in het bijzonder uit de metaaltijden (Celtic Fields). Op basis van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet met 100% zekerheid aangetoond worden. De geplande werken zijn van dien aard dat eventueel archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de omgeving rond het plangebied, waarvan het archeologisch belang reeds beperkt is aangetoond. Er dient dus verder vooronderzoek uitgevoerd te worden, in een uitgesteld traject na de sloop van de bestaande bebouwing en het verkrijgen van de omgevingsvergunning.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: provincie Limburg, As, Oeleinderheide 7

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 235480,38 en Y: 187370,27; X: 235785,94 en Y: 187557,44

Oppervlakte plangebied: ca. 29.444m²

Oppervlakte zone nieuwbouw: ca. 18.860m²

Kadastergegevens: As, afdeling 1, sectie B, perceelnummers 172E, 172F, 173F en 173H

De geplande verstoring situeert zich in het zuidelijke en centrale deel van het plangebied (ca. 18.860m²). Deze zone dient dan ook verder onderzocht te worden. In het overige deel van het plangebied vinden geen werkzaamheden plaats (weiland, elektriciteitscabine) of worden enkel de bestaande stallen gesloopt. Hiermee zal geen bijkomende bodemimpact gepaard gaan.

Figuur 1 Projectie van de geplande werken op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied en de advieszone voor verder vooronderzoek (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Hoe is de bodem opgebouwd?
- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er sporen aanwezig van Celtic Fields, zoals er in de omgeving van het plangebied diverse worden gekarteerd op basis van laseraltimetrie?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethoden moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden

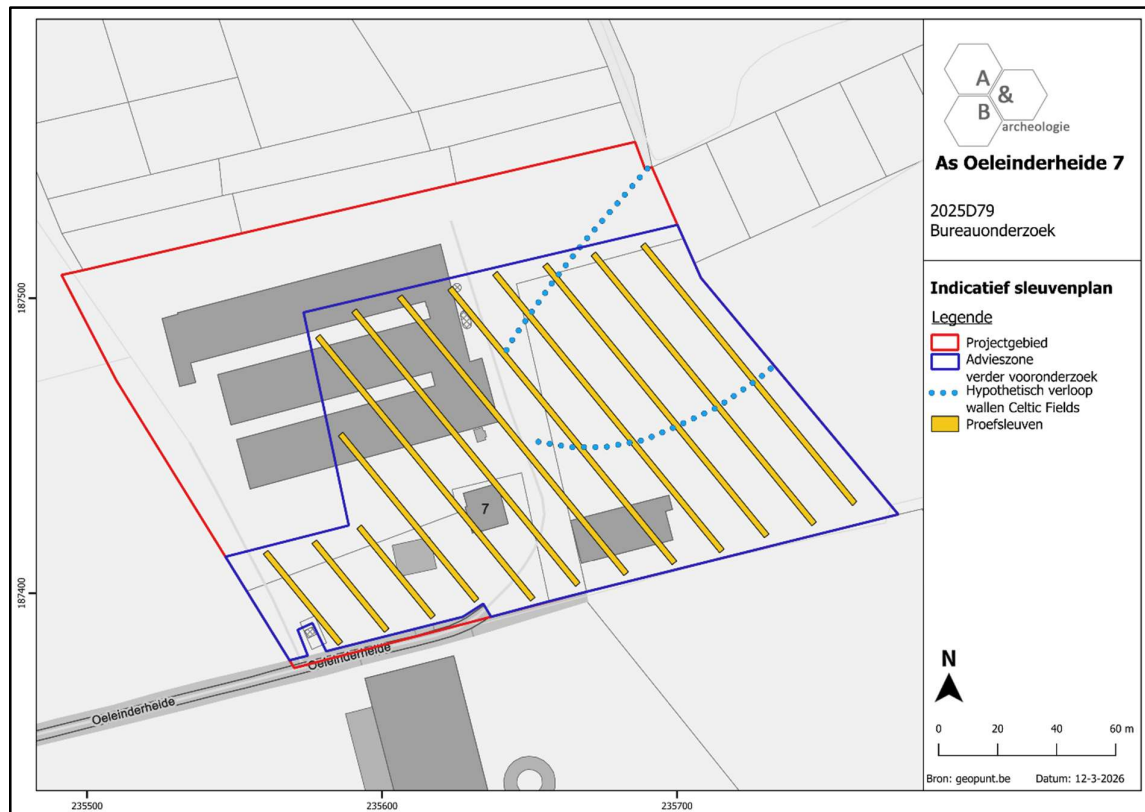
- 1) Voor de start van het verder vooronderzoek dient de bestaande bebouwing gesloopt te worden. Hierbij is het van belang dat ondergrondse structuren zoals funderingen of kelders blijven zitten in de grond. Zo wordt vermeden dat niet gedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd of vernietigd wordt. De ondergrondse structuren kunnen verwijderd worden tijdens of na het archeologisch onderzoek.
- 2) Het terrein dient vrij te zijn van obstakels en moet vlot toegankelijk gemaakt worden voor een graafmachine.
- 3) Binnen een Celtic Fields-complex is het belangrijk om aandachtig te zijn voor de aanwezigheid van oude akkerlagen en wallen.
- 4) Indien er effectief wallen van het Celtic Fields-complex worden aangetroffen in de sleuven, dan worden de profielen van de wallen in detail beschreven. Hierbij worden indien relevant monsters genomen voor aardkundige, chemische, natuurwetenschappelijke, en dateringsanalyses. Dit omvat o.a. het nemen van monsternames voor pollen, macrobotanische resten, micromorfologie, etc. Dit gebeurt op plaatsen waar er nog zichtbare stratigrafie van de walstructuren aanwezig is. Wanneer de volledige opbouw van de wallen is opgenomen in de bodemvorming (bv. geheel in de gebioturbeerde Ah) horizon worden tenminste bulkmonster genomen in functie van de studie macrobotanische resten en ¹⁴C analyse.

- Proefsleuvenonderzoek

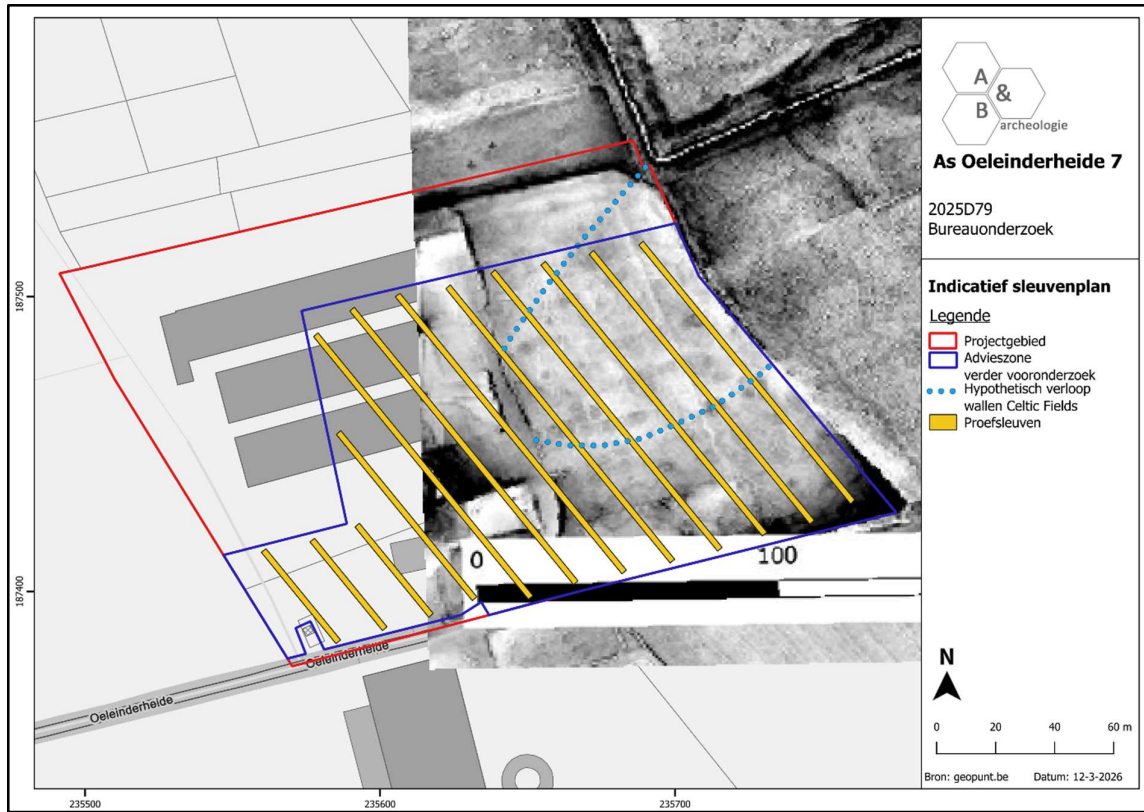
Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn op het terrein, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. De sleuven worden met een noordwest-zuidoost oriëntatie aangelegd, zodat de eventueel aanwezige Celtic Fields-wallen zeker worden aangesneden. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak met een breedte van 1,80 of 2,00m. Daarnaast worden extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

De advieszone voor verder vooronderzoek heeft een oppervlakte van ca. 18.860m². Hiervan wordt 10% (1.886,0m²) onderzocht door middel van proefsleuven en 2,5% (471,5m²) door middel van kijkvensters, volg- en dwarsseuven, zodat in totaal 12,5% (2.357,5m²) van de totale oppervlakte onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatif sleuvenplan, geprojecteerd op het kadaster (bron: geopunt.be).

Figuur 3 Indicatif sleuvenplan, geprojecteerd op op de visualisatie van VAT-analyse van het DHM Vlaanderen 2 van het Celtic Field complex Oeleinderheibos 5, met hypothetische aanduiding in blauwe stippen van waar de wallen van de Celtic Fields zouden kunnen aanwezig zijn binnen het plangebied (bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2022: *Visualisatie van VAT-analyse van het DHM Vlaanderen 2 van het Celtic Field complex Oeleinderheibos 5* [online], bijlage bij <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/209385> [online] (geraadpleegd op 10 maart 2026).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 100 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.